

Παράσιτα: απλά η καλύτερη ταινία του 2019

▪ του Μάριου Αυγουστάτου

Ποιοι είναι τα παράσιτα και ποιοι οι ξενιστές στη σκληρή πραγματικότητα του καπιταλισμού;

Δε με εξέπληξε καθόλου ότι σάρωσε τα Όσκαρ το “Parasite” του Bong Joon Ho. Προσωπικά τα Όσκαρ δεν μου λένε και πολλά και σαν τελετή και σαν διαδικασία συνολικά. Θυμόμαστε όλοι όσοι έχουμε ασχοληθεί έστω και λίγο με το σινεμά τις αμέτρητες αδικίες που έχουν γίνει, ας μην τις απαριθμήσουμε τώρα. Διαχρονικά προτάσσει τα συμφέροντα του Χόλυγουντ, που σε αυτά πολλές φορές “χωράει” και λίγη κοινωνική ευαισθησία (βλ. vegan γεύματα κλπ) και που και που ξεπηδάνε και “αριστερές” φωνές. Δεν πετάμε τίποτα κάτω, όλα έχουν τη σημασία τους, μεγαλύτερη ή μικρότερη. Σε κάθε περίπτωση, ότι για πρώτη φορά ταινία πήρε ταυτόχρονα Όσκαρ ξενόγλωσσης και καλύτερης ταινίας δεν είναι αμελητέο. Κατά τη γνώμη μου ήταν η καλύτερη ταινία του 2019, κάτι που απλά δε γινόταν να υπερκεραστεί από κανένα συμφέρον.

Θα μπορούσαμε να πούμε εύκολα ότι απλά είναι μια κοινωνικοπολιτική αλληγορία, με κέντρο μια ταξική σύγκρουση. Και ναι είναι και αυτό. Αλλά θα ήταν απλουστευτικό να το περιορίσουμε μόνο εκεί. Το Parasite παραθέτει την εμπειρία μιας απίστευτα φτωχής οικογένειας που ψάχνει την ευκαιρία να “πιάσει την καλή”. Κι αυτό μας το παρουσιάζει με εξαιρετικά επώδυνο τρόπο. Το μαχαίρι μπήγεται βαθιά και επαναληπτικά (spoiler alert) και στο τέλος αυτό που μένει, είναι η βία κι ο βαθύς πόνος, έτσι ώστε να μην τον ξεχάσουμε ποτέ. Αφήνοντάς μας βέβαια και πολλαπλά γιατί, που μάλλον πρέπει να απαντήσουμε εμείς οι ίδιοι...

Και τι σημαίνει για τη φτωχή οικογένεια το “να πιάσει την καλή”;

Για τη φτωχή οικογένεια το να ξεχάσει για λίγες ώρες ή μέρες το καθημερινό Βάσανο της επιβίωσης, χωρίς να κρυώνουν, χωρίς να πλημμυρίζει το σπίτι, χωρίς να πεινάνε, χωρίς το άγχος του “πως τη βγάζουμε άλλη μια μέρα”. Κι απ’την άλλη, οι αστοί με το χλιδάτο σπίτι, το σχεδιασμένο από διάσημο αρχιτέκτονα, που δεν του λείπει τίποτα από υλικά αγαθά. Η καθαρ(ι)ότητα και το όλα-τακτοποιημένα της αστικής τάξης, απέναντι στη “βρωμιά” (η χαρακτηριστική μυρωδιά που τους πρόδιδε) και την ακαταστασία των “ξυπόλητων”.

Όταν η οικογένεια “εισβάλλει” στο σπίτι των αστών, είναι ξεκάθαρο ότι δεν υπάρχει αλληλεγγύη μεταξύ των από κάτω. Φαγώνονται με την οικονόμο (σε πρώτη φάση) για τί; Για τα λίγα ψίχουλα των πλούσιων που πετάνε από το τραπέζι. Κι όχι για το πραγματικό μοίρασμα του πλούτου.

Μια σκηνή που προσωπικά με άγγιξε: στο ναδίρ της ιστορίας, όλοι περίμεναν απ’τα χείλη του πατέρα να τους πει “το σχέδιο” κι αυτός απογοητευμένα απάντησε “το καλύτερο σχέδιο είναι το ΜΗ σχέδιο”. Μέσα σε λίγες λέξεις η απογοήτευση της εργατικής τάξης που όταν όλα έχουν καταρρεύσει γύρω της και το “μη σχέδιο”, που δεν καλλιεργεί καμία προσδοκία, άρα και καμία απογοήτευση και καταφεύγει στην “ασφάλεια” της απομόνωσης...

Υπάρχει διέξοδος;

Κάποιοι θα πουν: η ταξική πάλη χωρίς ταξική συνείδηση -στην καλύτερη περίπτωση- στοχεύει στο να επιδιώξουν οι φτωχοί να πάρουν τη θέση των πλουσιότερων, μια μικροαστική λογική. Ο ίδιος ο Ki-woo όμως (ο γιος της οικογένειας των φτωχών) επαναλαμβάνει σε άσχετα σημεία: “Είναι τόσο μεταφορικό!”, με ένα συνωμοτικό κλείσιμο του ματιού του δημιουργού, σε αυτούς που δε θα μείνουν μόνο σε αυτή τη διάσταση της ταινίας, ελαφραίνει το βαρύ κλίμα.

Όπως είπαμε και στην αρχή του κειμένου, ο δημιουργός δεν έμεινε σε απλουστευτικά μανιχαϊστικά σχήματα. Δεν είναι οι “καλοί” φτωχοί vs “κακοί” πλούσιοι. Ίσα – ίσα, οι φτωχοί μέσα στην απόγνωση για την επιβίωση, είναι πονηροί και με τερτίπια προσπαθούν να αρπάξουν ότι μπορούν και οι πλούσιοι “καλούληδες”, με ευαισθησίες. Η πολυπλοκότητα των χαρακτήρων, προσθέτει στη δραματουργία, αλλά και δείχνει ξεκάθαρα τον “ένοχο”: δεν είναι οι άνθρωποι, που σαφώς μπορεί να είναι οτιδήποτε καθένας ατομικά, αλλά το σύστημα συνολικά, ο καπιταλισμός.

Οι φτωχοί στην ταινία γνωρίζουν την κατάστασή τους, τη βιώνουν καθημερινά και αμείλικτα, όμως καταφεύγουν σε εξατομικευμένες και προσωρινές “λύσεις”, λιγότερο ή περισσότερο σκληρές, αλλά και πάλι νιώθουν σε αδιέξοδο. Και ναι, υπάρχει λύση που λέει: ότι κι αν γίνει, όσο “χαμηλά” κι αν πέσεις, οικονομικά και κοινωνικά, ναι υπάρχει διέξοδος. Διέξοδος συλλογική, όταν οι φτωχοί και καταπιεσμένοι ενωθούμε και διεκδικήσουμε το μόχθο μας.

Και έχει συγκεκριμένο όνομα: Επανάσταση και Σοσιαλισμός. Κι αυτό δεν είναι καθόλου μεταφορικό!